

ПРОФЕСІЙНІ ОBOB'ЯЗКИ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА В РОБОТІ З ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ

Соціальний працівник – це професійно підготовлений фахівець, що має необхідну кваліфікацію у сфері соціальної роботи та виконує різноманітні види соціальної роботи. Він допомагає людям вирішувати проблеми, створюючи для цього необхідні ресурси, забезпечує взаємодію між людьми чи між людиною та середовищем в цілому, підвищує відповідальність організацій за людину [1, с. 181].

Професійна підготовка соціальних працівників – це процес і результат оволодіння цінностями соціальної та соціально-педагогічної діяльності, професійно необхідними знаннями, вміннями й навичками, формування професійно важливих особистісних якостей, які є основою готовності до професійної соціально-педагогічної діяльності. Професійна підготовка це результат професійно-особистісного формування фахівця [1, с. 233].

Мета професійних обов'язків соціального працівника полягає у формуванні професійно компетентного, конкурентоздатного й мобільного фахівця шляхом створення сприятливих умов для усвідомленого професійного самовизначення, професійно-особистісного формування в системі різнорівневої професійної підготовки [1, с. 234].

Основні знання у галузі професійної діяльності, соціальний працівник отримує в процесі навчання в середньому спеціальному навчальному закладі, ЗВО або на курсах і факультетах підвищення кваліфікації. У ході занять майбутній спеціаліст осягає сутність моральності, отримує дані про її зміст і функціонування в суспільстві, систему її вимог і санкцій за відхилення від установлених норм, порівнює власні моральні норми з професійними, соціально вагомими й коректує свою моральну позицію. Практичний соціальний працівник, що не пройшов курсу навчання в навчальному закладі, керується власним інтуїтивним розумінням добра й зла, заснованим на суспільних цінностях і його особистому життєвому досвіді. Дуже часто власні моральні установки дають йому можливість діяти в повній відповідності з

вимогами професійної етики; проте так буває далеко не завжди [55].

Основними принципами є: загально-педагогічні, що притаманні системі професійної освіти в цілому, і принципи, зумовлені особливостями функціонування й розвитку сфери соціальної та соціально-педагогічної діяльності і процесу професійної підготовки соціальних працівників [1, с. 233-236]. Саме професійна підготовка дає гарного фахівця та професіонала своєї справи.

Обов'язково соціальний працівник має володіти нормативно-правовими актами, що регламентують роботу закладів соціального обслуговування людей похилого віку; особливостями соціалізації та адаптації людей похилого віку; різноманітними методиками та технологіями соціальної роботи з людьми похилого віку; повинен враховуватись і закордонний досвід соціальної роботи з клієнтами геронтологічної групи; роботою закладів соціального обслуговування людей похилого віку; можливістю використовувати супервізію в процесі професійної діяльності [4].

Використовує наявні фінансові, матеріальні та інші можливості для задоволення потреб осіб та розв'язання їх проблем. Організовує заходи щодо реабілітації, реінтеграції, соціальної адаптації осіб, улаштування їх на перебування в будинок-інтернат, санаторій, будинок відпочинку тощо [5].

У своїй роботі соціальні працівники мають використовувати диференційований підхід, який повинний стати обов'язковим у роботі з людьми похилого віку.

Для того, щоб бути справжнім професіоналом своєї справи, потрібно не тільки добре орієнтуватися у теоретичному матеріалі, а й мати цілий перелік особистісних якостей. До переліку особистісних якостей соціального працівника варто віднести: чесність, совість, об'єктивність, справедливість, тактовність, пильність і спостережливість, толерантність, витримка й самовладання, доброта, любов до людей, самокритичність, адекватність самооцінки, терпіння, комунікабельність, оптимізм.

Чесність – обов'язкова риса для соціального працівника. Соціальний працівник повинен говорити правду про стан клієнта, про можливість вирішувати його проблеми, про ті труднощі, які виникають у роботі, про допущені помилки. Проте чесність

повинна виявлятися не тільки на словах – чесним треба бути насправді.

Совість. Вона виявляється як почуття моральної відповідальності за свою поведінку, потреба діяти відповідно до своїх особистих уявлень про добро, благо і справедливість і містить у собі як раціональні, так і емоційні компоненти.

Об'єктивність. Соціальний працівник – людина, і повністю виключати людський чинник у його стосунках з клієнтом неможливо; проте при оцінці проблем клієнта і його рис соціальний працівник повинен дотримуватись об'єктивності, незважаючи на власні емоції. В іншому випадку він може, переоцінивши клієнта, потребувати від нього неможливого; недооцінивши його – налаштувати клієнта на уповільнену роботу.

Тактовність – це риса, яка передбачає вміння соціального працівника передбачати всі об'єктивні наслідки своїх учинків і їхнє суб'єктивне сприйняття клієнтом, колегами й іншими людьми (відчути межу образливості людини).

Толерантність – моральна риса, що характеризує поважне ставлення до інтересів, переконань, вірувань, навичок інших людей. Толерантність соціального працівника ґрунтується на звичці приймати людину такою, яка вона є, на визнанні її права бути самою собою, мати власні навички, погляди, переконання, вести той спосіб життя, який вона вважає доцільним, якщо це не має характеру кримінально карної або іншої соціально небезпечної діяльності.

Комунікабельність. Зі спілкування починається його знайомство з клієнтом, спілкуванням робота закінчується. Від комунікативної спроможності соціального працівника багато в чому залежить успіх його діяльності.

Оптимізм. Спеціалісту, що постійно бачить людські страждання, важко зберігати оптимізм, віру в справедливість і перемогу добра, проте це необхідно, тому що, крім матеріальної, побутової й будь-якої іншої допомоги, соціальний працівник повинен нести людям радість, надію й віру в краще, а це неможливо здійснити, якщо сам він не має ні віри, ні надії. Джерелом оптимізму соціального працівника є переконаність у можливості соціальної справедливості, здатності людини до постійного саморозвитку й самовдосконалення [2, с. 353–361].

Соціальний працівник у своїй діяльності має дотримуватись деяких правил, а саме: створювати і підтримувати робочу обстановку й атмосферу; виявляти і переборювати негативні почуття, що впливають на людей і на нього самого; пізнавати і переборювати у відносинах з людьми агресію і ворожість; сприяти наданню фізичної турботи нужденним і старим; спостерігати, розуміти й інтерпретувати поведження і відносини між людьми; спілкуватися вербально і письмово; організовувати і вести бесіду в різних обставинах; вести переговори, виступати по радіо та ін. [6].

Запорукою успішної діяльності соціального працівника є застосування етичних принципів:

1) Принцип гуманізму. Він вимагає від соціального працівника поваги до людини, визнання гідності її особи, доброзичливого ставлення. Принцип втілюється в таких вимогах до поведінки соціального працівника, як ввічливість, тактовність, скромність, чуйність, уважність і точність;

2) Принцип доцільності дій. Сучасний етикет відрізняється в першу чергу своєю доцільністю. Основні його правила перебувають у тій чи іншій формі вимоги не створювати своїми діями додаткових проблем оточенню і самому собі. Тому вимагається не заучування правил, а творче їх використання відповідно до конкретних ситуацій;

3) Принцип естетичної привабливості поведінки (краси поведінки). Етикет нашого часу вимагає, щоб поведінка і зовнішній вигляд людини відповідали душевним якостям особистості, тому поведінка і зовнішній вигляд фахівця повинні бути естетичними, привабливими;

4) Принцип врахування народних звичаїв і традицій. Його важливо дотримуватися в роботі тому, що кожен народ має власну невербальну знакову систему, звичаї і традиції, багато з яких свято шануються. При всій їх схожості в основі – повага до старших, надання допомоги слабким і їх захист, вміння триматися з гідністю – прояв їх може бути різним. І соціальному працівнику, щоб випадково не потрапити в незручне становище, слід вивчати традиції і звичаї того народу, з представниками якого він працює [3].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери: 2-е видання Київ, Сімферополь: Універсум, 2012. 536 с.
2. Історія, теорія і практика соціальної роботи в Україні : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / упорядники : С. Я. Харченко, М. С. Кратінов, Л. Ц. Ваховський та ін. – Луганськ : Альма-матер, 2005. – 408.
3. Олійник К. С. Професійна етика та спілкування в соціальній роботі. [Електронний ресурс]. –Режим доступу : [file:///C:/Users/Викуха/Downloads/Стаття%20Олійник%20\(4\).pdf](file:///C:/Users/Викуха/Downloads/Стаття%20Олійник%20(4).pdf).
4. Павлишина Н. Зміст професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи з людьми похилого віку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=3304.
5. Про затвердження нової редакції кваліфікаційної характеристики посади «соціальний працівник» (наказ Міністерства праці та соціальної політики України № 274 від 24.07.2006). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua-info.biz/legal/basect/ua-dmwiut.htm>.
6. Соціальна робота з людьми похилого віку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://works.doklad.ru/view/36xRDjtXwuQ.html>.